

18.11.2016

Lausunto Liikenne- ja viestintäministeriön arviomuistiosta kuljettajakoulutusuudistuksen lähtökohdista

Ajovarma kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Ajovarma Oy toimii Trafin sopimuskumppanina ja vastaanottaa tällä hetkellä kaikki kuljettajantutkinnot Suomessa.

Ajovarman huomioita arviomuistioon (numerointi noudattaa muistiosta käytettyä numerointia):

3.1 Opetus

Sääntelyä B- luokan osalta voidaan Ajovarman näkemyksen mukaan joltakin osin keventää. Maamme erityisolosuhteiden vuoksi vaikeissa olosuhteissa ajamisen opetuskokonaisuudesta ei ole syytä ainakaan kokonaan luopua. Mahdollisuus korvata osa käytännön harjoitteita vaihtoehtoisten opetusmenetelmien avulla voisi hyvin toteutettuna suurelta osin vastata asetettuja liikenneturvallisuustavoitteita. Vaiheistettu kuljettajaopetus on ollut oppimisen kannalta toimiva ratkaisu. Jos vaiheistuksesta kuitenkin halutaan luopua, olisi se Ajovarman näkemyksen mukaan tarpeen korvata jollain muulla mallilla, jolla alennetaan nuorten kuljettajien onnettomuusriskiä.

Opetussuunnitelmissa opetuksen sisällöt sekä eteneminen on tähän asti kuvattu hyvinkin seikkaperäisesti. Ajovarman näkemyksen mukaan tämä ei ole tarpeen. Ajokorttilain 35-36§ määrittävät riittävässä määrin kuljettajaopetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Tässä yhteydessä Ajovarma haluaa huomauttaa, että erityisesti raskaan kaluston luokkien osalta ei esimerkiksi pelkkä kuljettajatutkinto voi korvata määrämuotoista koulutusta. Kuljetettavien suurien massojen tai henkilömäärien johdosta kuljettajana toimiminen edellyttää kuljettajalta suurta ammattitaitoa sekä vastuuta. Ajokorttiin tähtäävän kuljettajaopetuksen määrät pienenevät huomattavasti jo ammattipätevyylainsäädäntöön tehtyjen muutosten yhteydessä.

Autokoulutoiminnan luvanvaraisuus olisi pääosiltaan tarpeen säilyttää. Tätä puoltaa erityisesti asiakkaan oikeusturva esimerkiksi tilanteessa, jossa opetus keskeytyy asiakkaasta riippumattomista syistä. Ilmoitusmenettelyitä sen sijaan voidaan Ajovarman näkemyksen mukaan edelleen keventää.

Liikenneopettajaluvan saamisen edellytyksenä on vastaavan erikoisammattitutkinnon suorittaminen. Tuntuu varsin erikoiselta että korkein ammattitutkinto muodostaa samalla

alan peruskoulutuksen. Olisiko mahdollista luoda erikoisammattitutkinnon rinnalle myös alemman tason tutkinto eli liikenneopettajan ammattitutkinto.

AM- luokkien eriyttäminen toteutettiin hyvin perustellusta syystä, luokat poikkeavat toisistaan ajoneuvon sekä kuljettajalta vaadittavien ominaisuuksiensa osalta merkittävästi. Ajovarman näkemyksen mukaan eriyttäminen AM-luokassa tulisi säilyttää.

Moottoripyörän harjoituslupa vaihtoehto ei ole saavuttanut tarkoitustaan. Se olisi perusteiltaan käyttökelpoinen malli, mutta tavoitteet eivät käytännön tasolla toteudu. Harjoituslupaperusteella suoritettujen kuljettajantutkinnon ajokokeet ovat osoittaneet vakavia puutteita erityisesti riskien tunnistamisen sekä liikennetilanteiden hallinnan osalta. Ajovarman näkemyksen mukaan tästä vaihtoehdosta luopumiseen on perusteltuja syitä. Tämä on myös mahdollista, koska malli perustuu kansalliseen sääntelyyn.

Moottoripyörän ajo-oikeuden korottaminen lähimpään seuraavaan moottoripyöräluokkaan kuljettajakoulutuksella voidaan korvata myös ajokokeella. Se ei kuitenkaan nykyisen varsin lyhyen ajallisen keston ja johdosta välttämättä kehittä kuljettajan valmiuksia samalla tavoin kuin ajallisesti laajempi kuljettajakoulutus. Nykyinen kuljettajakoulutuksella toteutettu malli ei ota kantaa siihen, saavuttaako koulutettava opetukselle asetetut tavoitteet vai ei. Ajokoe olisi kustannuksiltaan alhaisempi vaihtoehto.

3.2 Ajoharjoittelun lisääminen

Valvomaton ajoharjoittelu on äärimmäisen vaikeaa toteuttaa turvallisesti. Ammattimaisen kuljettajaopetuksen yhteydessä tai rinnalla se voitaisiin ehkä toteuttaa kevennetyn opetuslupamallin mukaisena. Ohjaajan soveltuvuus tehtävään on pystyttävä jotenkin varmistamaan, esimerkiksi ohjaajan rikkomushistoriaa tarkastelemalla. Esimerkiksi vanhempi tai huoltaja voisi valvoa ns. täydentävän ajoharjoittelun osuutta. Ajoharjoittelua ohjaavan henkilön pitää olla tosiasiallisesti ajoneuvon kuljettaja. Kuljettajaopetuksen tai siihen liittyvän ajoharjoittelun aikaistamista on tarkasteltava erittäin kriittisesti turvallisuuden suhteessa mahdollisesti saavutettaviin etuihin. Ajoharjoittelun kestolle on syytä asettaa enimmäisaika, harjoittelua ei ole tarkoitus käyttää varsinaisen ajo-oikeuden korvaajana. Määräaika voitaisiin laskea kuljettajaopetuksen aloittamisesta, todennäköisesti tämän seuraaminen edellyttäisi kevyen lupamenettelyn.

3.3 Kuljettajantutkinto

Nykyisessä mallissa määrämuotoinen opetus ja tutkinto muodostavat kokonaisuuden, jolloin tutkinnossa voidaan kontrolloida osaamista tiedossa olevan saadun opetuksen perusteella. Määrämuotoisen opetusvaatimuksen poisto tai pakollisen opetuksen osuuden laskeminen aiheuttavat suuria kehityspaineita nykyiseen kuljettajantutkintomalliin. Arvioinnin laajuutta on Ajovarman näkemyksen mukaan lisättävä ajallisesti ja sisällöllisesti. Myös kaksivaiheinen käytännön tutkinto saattaisi tulla kyseeseen. Sekä ajo- että teoriakokeen hyväksymiskriteerejä on tiukennettava nykyisestä. Molempiin kokeisiin olisi tarpeen tuoda erityisesti riskien tunnistamiseen liittyviä asioita.

Ajokokeessa käytettävän ajoneuvon, jossa tutkinnon vastaanottaja on ajoneuvossa mukana, on oltava jatkossakin varustettu vähintään nykymuotoisella apujarrupolkimella. Kyse on tutkinnon vastaanottajan työturvallisuudesta, eikä Ajovarma pidä missään olosuhteissa mahdollisena polkimesta luopumista.

Lisäksi on hyvä huomioida, että jarrupolkimen nykyisestä pakollisesta muutoskatsastuksesta luopuminen siirtäisi jarrupolkimen toiminnan tarkastuksen ajokokeen alkuun. Käytännössä tämä aiheuttaisi sen, että ajokokeeseen ei voitaisikaan lähteä, jos jarrupoljin ei toimisi tarkoitetulla tavalla. Tällä hetkellä muutoskatsastuksissa kuitenkin hylätään virheellisesti asennettuja opetuspolkimia melko yleisesti, esimerkiksi A-Katsastus on tänä vuonna hylännyt lähes 700 ajoneuvoa opetusvarustukseen liittyvistä syistä.

Ajokokeen vastaanottajalta edellytettävää peruskoulutusta pitää edelleen kehittää, nykyisen erikoisammattitutkinnon ko. tutkinnon osa ei valmista opiskelijaa riittävästi. Käytännön harjoittelu tutkintotoimintaa harjoittavassa yrityksessä varsin rajallisesta kestostaan huolimatta on edelleen tarpeen.

Poliisille annettu oikeus määrätä uuteen ajokokeeseen on säilytettävä, ajokoe ei kuitenkaan palvele terveydellisten edellytysten valvontaa. Kyseeseen tulisivat siis ajokieltorikkomusten seurantaan liittyvät asiat.

3.4 Muu ajokorttisääntely

Ajovarma ei kannata AM- luokissa ajo-opetuksen aloittamisiän aikaistamista. B- luokan ajo-oikeuden saavuttamisen vähimmäisikää olisi Ajovarman näkemyksen mukaan mahdollista aikaistaa 17- vuoteen. Liikenneturvallisuuden kannalta tämä edellyttäisi ajotapaan liittyvän seurantajärjestelmän tai vaihtoehtoisesti rajoitetun ajo-oikeuden luomista. Se kuitenkin lisäisi sääntelyn määrää.

Ajoterveys

Ajovarma kannattaa lääkärintarkastuksesta luopumista ryhmän 1 kuljettajien osalta siten, että lääkärintarkastus edellytettäisiin vasta esim. 50 vuoden iän ylittäneiltä ajokortin uusijoilta.

Uuden kuljettajan rikkomusten seuranta

Rikkomusseuranta on ehdottomasti ulotettava koskemaan myös mahdollista ajoharjoittelua. Seuraamuksena rikkomuksista voisi olla ajoharjoittelu-oikeuden katkaiseminen tai vakavimmissa tapauksissa uutta kuljettajaa vastaava ajokieltomenettely.

Ajokorttien voimassaoloajat

Fyysisestä ajokortista voidaan luopua kansallisesti. Ajokorttien voimassaoloaika sekä niiden uudistaminen varmistavat samalla myös kohtuullisen kattavan ajoterveyden valvonnan. Uudistaminen ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia asiakkaalle. Ajokorttilupa on erittäin käyttökelpoinen tapa varmistaa perusedellytysten täyttyminen, tämä palvelee myös luvan hakijaa. Ajo-oikeuteen tähtäävän prosessin katkeaminen ajokorttiluvan myöntämistä myöhemmässä vaiheessa on saattanut aiheuttaa asiakkaalle jo kustannuksia.

Traktorikorttien muutostarpeet

Säädökset eivät tällä hetkellä vastaa käytännön tilannetta. Ns. LT- mönkijöiden osalta mahdolliset muutokset on saatava valmiiksi kokonaisuikataulua nopeammin.

Ulkomaisten ajokorttien kelpoisuus

Säädökset ovat tällä hetkellä monimutkaisia sekä ainakin tavalliselle kansalaiselle vaikeaselkoisia. Selkeä vaihtoehto olisi rinnastaa EU- / ETA- valtiossa myönnetty kortit suoraan Suomessa myönnettyyn ja kaikki muut vaihdettaisiin tutkinnon kautta. Nämä muissa valtioissa myönnetty kortit oikeuttaisivat tutkinnon suorittamiseen laajuutensa rajoissa ilman vaatimusta kuljettajaopetuksen saamisesta. Mikäli hakijan asuinpaikka korttia myönnettäessä on ollut Suomessa, korttia ei huomioitaisi ajo-oikeuden hankkimisen kannalta mitenkään. Sopimusvaltiossa myönnetyn ajokortin haltijalla (edellyttäen että ajo-oikeus on hankittu, kun hakijan asuinpaikka on ollut muualla kuin suomessa) olisi edelleen oikeus kuljettaa ajokortin luokkaa vastaavaa ajoneuvoa suomessa kahden vuoden ajan siitä, kun hän on muuttanut pysyvästi suomeen asumaan.

Ajovarma Oy

Hannu Pellikka